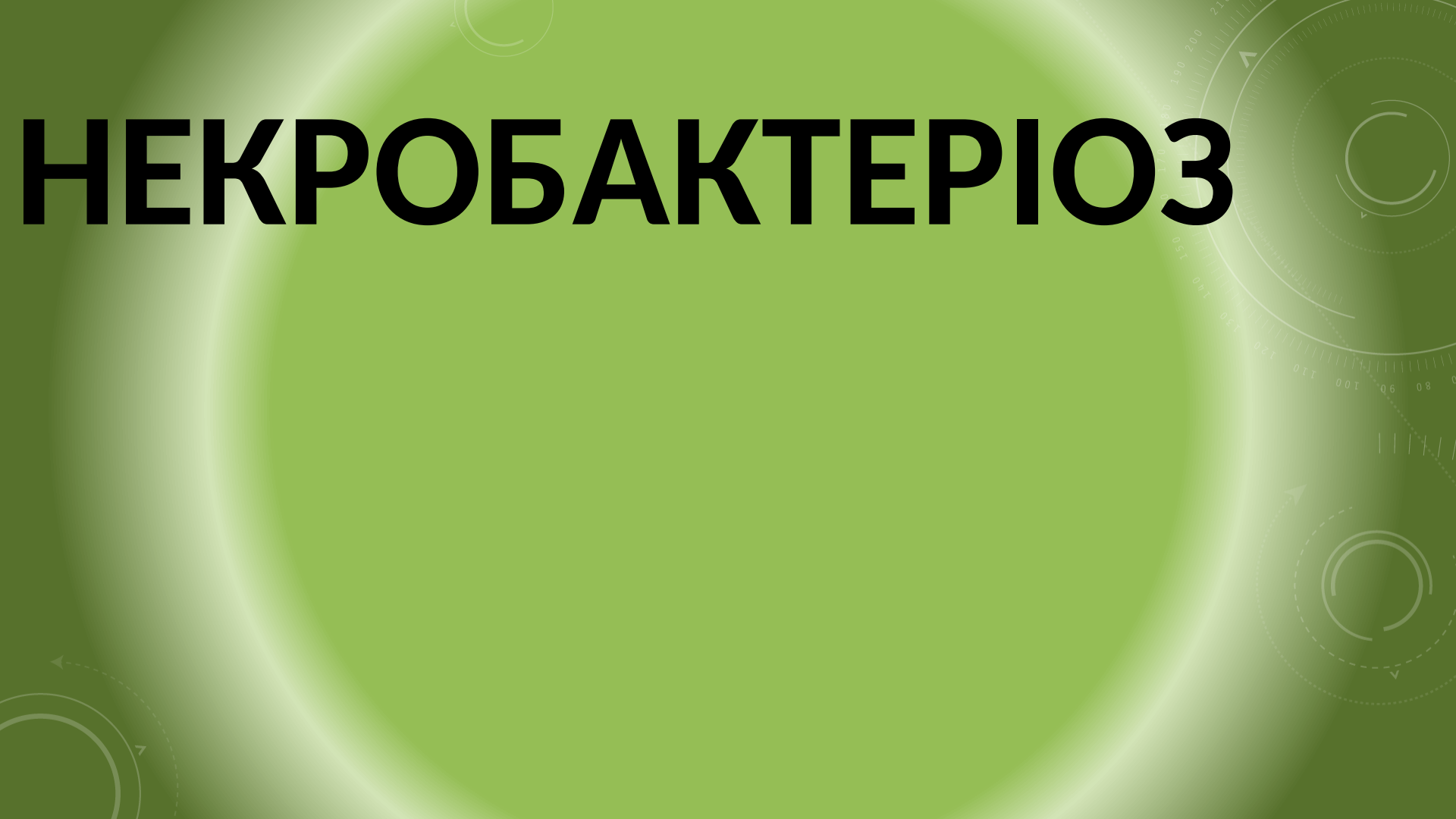

НЕКРОБАКТЕРІОЗ

Necrobacteriosis

Fusobacteriosis

Контагіозна хвороба всіх видів тварин і птиці, яка характеризується гнійно-некротичними ураженнями кінцівок та деяких органів, метастазами й загальним ТОКСИКОЗОМ.

На некробактеріоз хворіє і людина.

Поширення хвороби

Хвороба відома з 1858 р., має значне поширення в усьому світі.

Збудник хвороби - *Fusobacterium necrophorum*

Облігатний, анаеробний поліморфний нерухомий мікроорганізм, що не утворює спор і капсул.

Патогенні штами збудника мають форму ниток завдовжки 80-300 мкм, менш патогенні - форму коків, коротких паличок.

Мікроорганізм має серологічні варіанти А, В, АВ і С. Найпатогенніші сероваріанти А і В.

Культивується збудник в анаеробних умовах при рН середовища 7,4-7,6 із додаванням сироватки крові (10-30%), крові (5-10%), глюкози (1-2%).

Чисту культуру збудника можна виділити з кісткового мозку й губчастої речовини кісток. *F. necrophorum* утворює складні ендо- та екзотоксини, для яких характерні летальні, гемолітичні, лейкотоксичні й некротоксичні властивості.

Збудник поширений у навколишньому середовищі, у вологому ґрунті живе 90 діб, гною - 50, сечі - два тижні, в молоці - 35 діб.

За температури 60 - 65°C гине впродовж 15 хв.

Епізоотологія хвороби

На некробактеріоз частіше хворіє молодняк тварин і птиці.

Джерелом інфекції є хворі та перехворілі тварини. Збудник виділяється із слиною, калом, виділеннями з некротичних осередків.

Тварини інфікуються через пуповину, при потраплянні збудника на травмовану або мацеровану шкіру й слизові оболонки.

Виникненню некробактеріозу сприяють порушення обміну речовин, умов утримання, догляду за копитами тощо.

Хвороба реєструється у формі епізоотичних чи ензоотичних спалахів, як первинна або вторинна інфекція. Часто хворобу спричинює *F. necrophorum* в асоціації із *Cl. perfringens*, *B. nodosus*, *E. coli*, *S. aureus*, *S. epidermitidis* та іншими мікроорганізмами.

Патогенез

Збудник накопичується у тканинах зі зниженим вмістом кисню, наявністю гематом, запальних процесів, продукує токсини, що зумовлюють розкладання тканин та інтоксикацію організму. Поширення течією крові інфікованих тромбів спричинює метастатичні ураження легень, печінки, нирок, мозку, кишок та інших органів. Виникають плеврити, перитоніти, абсцеси, пододерматити. У разі ускладнення ентеробактеріями, коковою і клостридіальною мікрофлорою перебіг хвороби набуває злоякісного характеру.

Клінічні ознаки хвороби

Інкубаційний період триває 1-3 доби.

У молодих тварин перебіг хвороби гострий, у дорослих - гострий, підгострий і хронічний.

Розрізняють септичний перебіг, шкірний некробактеріоз, некробактеріоз слизових оболонок, внутрішніх органів, статевих органів, некробактеріозний остит і остеомієліт. Форма перебігу хвороби залежить від віку, виду тварин та їхнього фізіологічного стану.

У корів при некробактеріозі уражуються переважно кінцівки й статеві органи (панарицій, некротичний вагініт, затримання посліду, ендометрит, аборти, мертвонародження, гангренозний метрит). Після родів корови частіше гинуть на 6 - 10-ту добу від сепсису.

У *телят* здебільшого уражуються слизові оболонки ротової порожнини, глотки, язика (дифтерит, виразково-некротичний стоматит і ентерит, карієс зубів тощо). Тварини швидко виснажуються й гинуть від сепсису. Новонароджені телята можуть раптово загинути без виражених клінічних ознак.

Виразково-некротичний стоматит

У *овець* уражуються кінцівки, шкіра губ, ніздрів, слизові оболонки ротової порожнини, статеві органи.

Для *свиней* характерний дуже тяжкий перебіг хвороби, як при гангренозному дерматиті, з відпаданням вух, хвоста і сосків або як при некротичному гастроентериті зі 100%-ю загибеллю хворих поросят.

У *коней* хвороба протікає частіше як гангренозний дерматит з ознаками сепсису.

У *собак і котів* - як поширений некротичний дерматит із вираженим швидким виснаженням тварин.

У кролів при некробактеріозі утворюються масові підшкірні абсцеси, розвивається гнійно-некротичний стоматит, вони гинуть від сепсису.

У курей спостерігається некроз гребеня, підошви лапок.

У індиків хвороба трапляється переважно у самців після їхніх бійок.

Для *курчат, індичат і каченят* характерні фібринозні нашарування на корені язика, набряк міжщелепового простору. Летальність сягає 100 %.

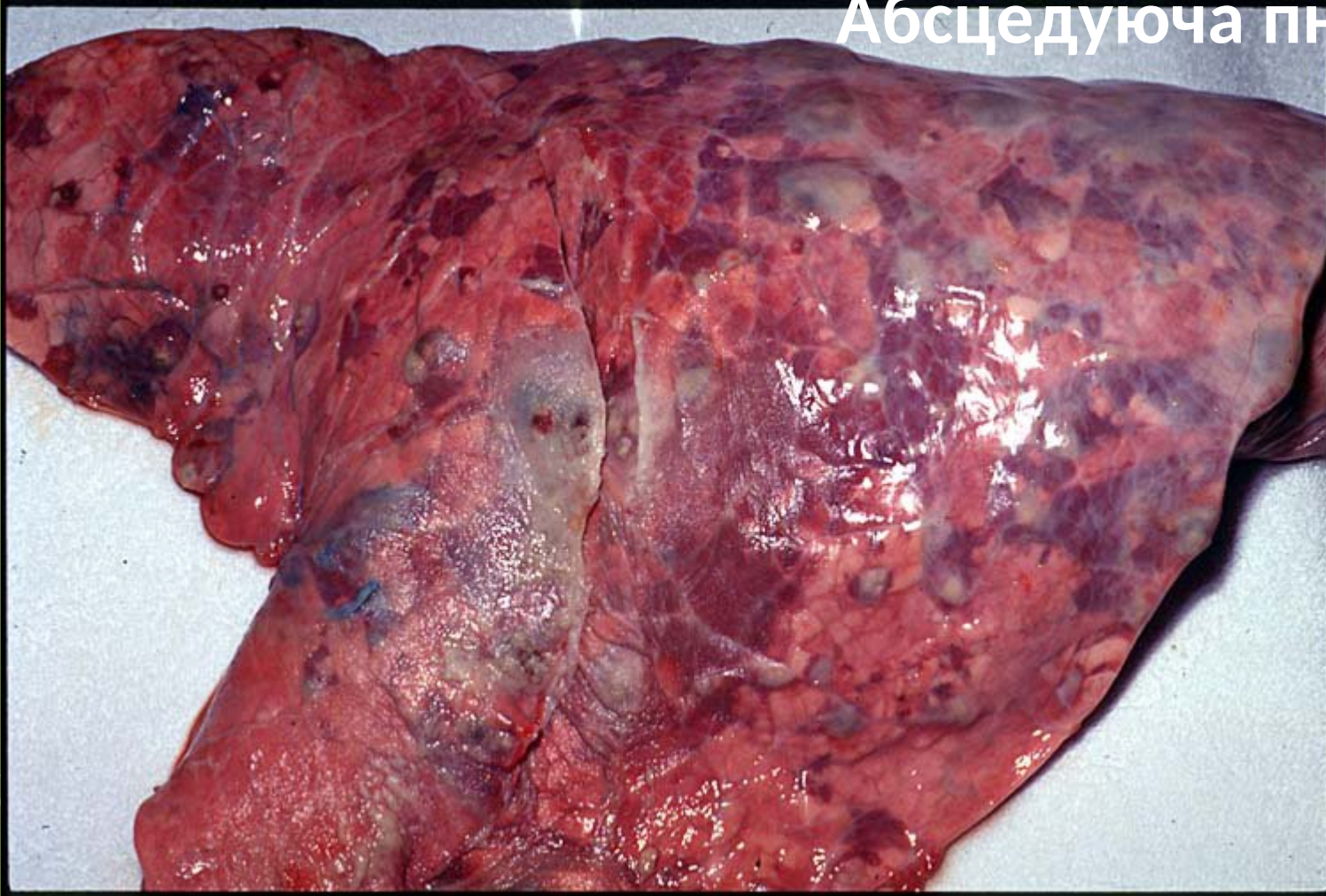
Патологоанатомічні зміни

Залежать від форми перебігу хвороби та виду тварин. Труп здебільшого виснажений, мають іхорозний запах, ознаки виразково-некротичних стоматитів, фарингітів, ларингітів із жовто-сірими нашаруваннями, некроз твердого піднебіння, голосових зв'язок.

Виявляють некротичні ураження у передшлунках. Виражені некротичні ураження в ділянці путового суглоба, вінчика і міжкопитової щілини, нерідко - гнійно-некротичні ураження скакальних суглобів.

patologia veterinária

Абсцедуюча пневмонія

Некроз рубця

Вогнища некрозу в печінки

Діагноз

Установлюють на основі клінічних ознак, епізоотологічного аналізу, даних патологоанатомічного розтину та лабораторного дослідження патологічного матеріалу (мікроскопія мазків-відбитків, висів проб у середовище Кітт-Тароцці та біопроба на білих мишах і кролях).

Диференціальна діагностика

У великої рогатої худоби потрібно виключити пастерельоз, чуму, аспергільоз, ящур, вірусну діарею, контагіозну плевропневмонію, злоякісну катаральну гарячку, дерматити й стоматити різного походження.

У овець - копитову гниль, контагіозну ектиму, ящур, віспу, диплококову септицемію та стрептококову інфекцію.

Лікування

Має бути комплексним і спрямоване на стимулювання захисних сил організму.

Призначають внутрішньовенні введення розчинів глюкози, хлориду кальцію, аутогемотерапію, тканинні препарати, вітаміни, препарат АСД (фракція 2), дієтичну годівлю.

З метою запобігання розвитку септичного процесу рекомендуються антибактеріальні препарати з урахуванням чутливості до них *F. necrophorum* і асоційованої мікрофлори. Краще застосовувати комбінації антибіотиків та інших препаратів.

Залежно від форми перебігу хвороби лікування має кілька напрямів: лікування шкіри, слизових оболонок, легень, травного каналу, статевих органів, кінцівок.

Найтяжче піддаються лікуванню тварини з наявністю гангренозних вагінітів, ендометритів, маститів і баланопоститів.

При лікуванні уражених некробактеріозом кінцівок важливу роль відіграє розчищення копит із видаленням некротизованих тканин.

На оброблені кінцівки накладають пов'язки або надягають спеціально виготовлені чохли, які змінюють через кожні 2-5 діб залежно від ступеня ураження тканин.

В Україні для лікування хворих на некробактеріоз тварин професор В.П. Рижинко розробив вакцину «Некросан», яку рекомендовано вводити у дозі 10 см^3 для корів і 5 см^3 для молодняку й дрібної худоби підшкірно один раз на два тижні до видужання тварин.

Імунітет

У зв'язку з вираженою імуносупресивною дією ендо- та екзотоксинів, які продукують *F. necrophorum* і асоційовані з ним анаеробні й аеробні мікроорганізми, імунітет у тварин, що тяжко перехворіли на некробактеріоз, формується недостатньо ефективно.

Профілактика і заходи боротьби

Оскільки захворювання тварин на некробактеріоз часто пов'язане з імпортом худоби чи завезенням її з інших господарств, велике значення мають їх профілактичне карантинування з ретельним клінічним оглядом новозавезених тварин.

У приміщеннях для утримання тварин необхідно створити відповідні санітарно-гігієнічні умови та не рідше одного разу на кожні 2міс проводити їх профілактичний клінічний огляд і розчищення копит.

У разі виникнення некробактеріозу тварин на господарство накладають обмеження, які знімають через місяць після видужання чи забою хворих тварин та проведення заключних заходів.

У неблагополучному пункті всім тваринам проводять щеплення вакциною «Некросан» згідно з настановою щодо її застосування.

Запитання для самоконтролю:

1. Дайте визначення хвороби «некробактеріоз».
2. Які види тварин хворіють на некробактеріоз частіше?
3. Назвіть можливі джерела збудника некробактеріозу та шляхи його виділення з організму тварин.
4. Наведіть схему лабораторної діагностики некробактеріозу.